

ROMÂNUL

ABONAMENTUL:

Pe an 70 Lei = 140 Cor.
Pe 6 luni 35 Lei = 70 Cor.
Pe 3 luni 18 Lei = 36 Cor.
Căsuța poștală nr. 100.
Redacția și administrația în
Arad, Strada Zrinyi nr. 1.

REDAȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi numărul 1 a.
INSERȚIUNILE
se primesc la administrație
și se taxază după măs.
MANUSCRISURILE NU SE
ÎNAPUNZĂ.

D. Iuliu Maniu la Arad.

Aradul îmbracă astăzi haină de sărbătoare. Pentru prima oară dela formarea consiliului dirigent, vin în orașul nostru d. Iuliu Maniu, președintele, însoțit de câțiva șefi de resorturi.

Noianul de amintiri din zilele de furtună ne copleșește, marea zilei în care ne-am creiat soarta nouă este iarăși vie.

Ne aducem aminte de clipa zilei de acum aproape zece luni, când ne-am luat rămas bun, dela aceia în cari ne-am pus nădejile acestui neam oropsit și umilit, și nu le-am putut spune decât: Dumnezeu să vă ajute, — să ne vedem cu bine.

Eram zoriți, fiindcă sunase ceasul desrobirii noastre și îngrijorați, fiindcă dușmanii noștri stăteau la pândă și ne pregăteau sub ochii noștri chiar, noua lovitură de moarte. Insufleteți de curăția idealului nostru, noi arădanii, am uitat ura față de acei cari ne asuptiseră, nu luam în serios pregătirile dușmănoase — aveam privirile ațintite doar spre mama Ardealului trezit din somnul de moarte.

Ce-a urmat pentru noi arădanii știe toată lumea. Despre sângele românesc nevinovat ce-a curs, despre lacrimile multe azi nu vorbim. Obrajii palmuși au uitat înjosirea fiindcă răsplata dreaptă ce ni s'a hărăzit a stâns ura din piepturile noastre. Impăcarea aceasta induioasă a sufletelor învrăjbite se vede din faptul, că azi Duminecă, acest oraș frumos, îmbracă haina de sărbătoare, pentru ca să primească cu dragoste între zidurile sale pe cei mai străluciți luptători pentru cauza națională.

Era și natural să ajungem a ne bucura de această sărbătoare, fără deosebire de conștiințe și neam, aici în Arad, la periferiile opusene ale românismului, în Arad, lăcașul străjuirii vechilor noștri luptători naționali.

Ziua de azi este cel mai înălțător prilej al ne aducem aminte de căsuța simplă și curată, în încăperile înguste ale căreia s-au înalțat, au discutat cu înțelepciune și energie, aproape toți acei distinși fruntași români și cetățeni ai românilor, pe cari azi îi avem în mijlocul nostru. Este vorba de casa dlui ministru dr Ștefan C. Pop. Două luni de zile în această casă nu s-au stins luminile electrice și nici o noapte, nu s-au închis porțile și ușile casei un singur moment, — veneau bărbați, tineri, bătrâni, veseli, încruntați, grăbiți și toți atâția eșeau pășind grăbiți, surăzători, plecând la postul ce li se designa de către aceia, cari azi sunt sărbătorii Aradului.

Ștefan C. Pop, Vasile Goldiș, veteranul nostru, mai apoi dr Iuliu Maniu și ceilalți, în această casă simplă și curată au făurit unirea noastră mare, pe care azi avem întâiul prilej s-o sărbătorim, noi arădanii.

Că acest eveniment este în strânsă legătură cu campania electorală, nouă arădanilor, ne scapă din vedere.

Venirea în mijlocul nostru a dlor Maniu, Goldiș, Pop, Suciș și a celorlalți frați mai mari, este o sărbătoare, pe care o asemănăm cu cea a unirei Moldovei cu Muntenia. O simțim această miile de sumane albe, miile de trapele, cari fâlfăie voios de-asupra noastră.

Increderea în puterile noastre mult încercate azi ne revine înzecit înapoi. Un singur gând nu se află în mijlocul nostru aici în Arad, care să nu uite azi, toate acele note

discordante, bine și precaut plasate de tenacitatea dușmanilor noștri.

Aradul României Mari, azi își primește binemeritata răsplată pentru lupta seculară ce-a purtat-o în interesul națiunii, pentru sângele vărsat și toate înjosirile de care ni s'a făcut cu prisosință parte.

Tr. N.

Rugăciune.

*Cerescule Părinte,
Puternice și Mare,
Ascultă-mi rugăciunea,
Ai milă și 'ndurare!*

*Privirea ți-o pogoară
Asupra țării mele,
Ca pururi să 'nflorească
Sub mantie de stele!*

*Bărbații toți să crească
Pădure de stejari,
Ca vatra s'o păzească
Cu brațele lor tari!*

*Femeile să fie
Frumoase și cinstite,
Ca zilele să curgă,
Să cânte fericite!*

*Și mulți să fie pruncii
Și masa — pururi masă,
Ca inima să bată
Când ne 'nturnăm acasă.*

*Innalt să fie cerul
Și câmpul — rod bogat,
Ca gândul să 'ngenunche,
Când toaca toacă 'n sat!*

*Să curgă clar isvorul,
Să murmure în luncă,
Ca setea să ne-o stingă
Și să sporim în muncă!*

*Și arborii să fie
Îmbălsămați de floare,
Ca 'ntreaga noastră viață
Să fie-o sărbătoare!*

*Cerescule Părinte,
Cu ultimul suspin
Te chem din depărtare,
Fii lăudat! Amin!*

Alexandru T. Stamatiad.

Refacerea gospodariilor.

Comisiunea de refacere a regiunilor dăunate de război, se autorizează să cumpere din Transilvania sau Bucovina o cantitate de 500 vagoane lemnarie ecarisată de construcție care va fi transportată în teritoriul fost ocupat și destinată a fi întrebuințată la refacerea instalațiilor și gospodăriilor distruse prin război.

Direcțiunea generală a C. F. R. va pune la dispozițiunea comisiunei de refacere a regiunilor dăunate de război, mijloacele pentru transportul acestei lemnării, astfel ca să poată aduce cel puțin câte un tren de 30 vagoane săptămânal; aceste trenuri vor fi dirijate în diferitele centre de desfacere, pe măsura nevoilor semnalate.

Literatură.

Al. Hrisoverghi

1811—1837

de H. Chendi.

— Romanul unui poet. —

(Continuare și fine.)

Ce-a urmat, e ușor de ghicit: o iubire romantică a unei perechi răsătate. Întâlniri sub cerul instelat al nopții. Visări, nădejdi și îndoeli. Lecturi comune din autori ca Byron și Chénier și alți lirici duiosi, cari talmăceau așa de bine simțirile lor. Lacrimi, fericire și blesteme. Și toate acestea Hrisoverghi le exprima și în versuri, cari însă erau scrise numai pentru ea:

Te iubesc, s'au sfârșit toate;
Dragostea margini nu are;
Te iubesc și rugăciunea
Ce înalță către altare...

Din romanul acesta se desface cu deosebire un episod mai mic. Biografia ne spun de-un bal mascat la curte (în 1836) în care Hrisoverghi apăruse îmbrăcat într'un bogat costum de templier. Doamna Catinca purta părul cel bogat resfirat pe umeri și văzând pasiunea iubitelui ei pentru acest păr, îi dădu voie să-i taie o suviță de suvenir. Acest moment Hrisoverghi l'a fixat în două poezii, intitulată „Unei suvițe de păr“, dintre cari mai reușită e următoarea:

Gaj de veșnică iubire,
Mâna ei mie te-a dat;
Să te port în veci pe sânu-mi
Ei și ție m'am jurat.
Imi voiu ținea jurământul; —
Pe sânu-mi pân' la mormânt
Te voiu purta cu 'ncântare
Ca un lucru ce-mi ești sfânt,
Nu pentru aducere aminte
Căci în veci la ea gândesc
Dar ca să potol vâpaia
Focului ce'n pept simțesc.

Această poezie — zice Sion — și-a avut succesul ei. Faimoasa Catinca, foarte măgulită în amorul ei propriu, „profitând de prima ocaziune de întâlnire între patru ochi, îi permise a săruta întreg părul ei cel frumos, pe care-l cântase cu atâta foc și întreg corpul ei cel voluptos“. Iar dragostea continuă cu și mai multă patimă, între isbânzi vecinică îndoială și cu cunoștința chinuită de gândul de-a nu putea iubi decât în ascuns pe aceea care era soția altuia:

Ziua toată în tăcere
A o trece sunt silit,
Să m'arăt cu nepăsare,
Să mă fac că s' liniștit;
Căci de groază mă cutremur
Nu cumva vre-un oftat
Dușmanilor să vădească
Focul ce mi-a ațâțat.

În clipe de acestea e cu putință ca romanticul nostru poet să se fi gândit și la vre-o răpire, la o retragere cu iubita în vre-un colț idilic al naturii. O ghicim aceasta și din felul cum își cheamă mereu iubita, mai ales din traducerea unei cunoscute poezii a lui Schiller, care încheie cu frumoasa invocare:

Vin', coboară te la mine,
Zină mândră și frumoasă...

Flori pe care Mai le naște
Pe cale-ți voiu presăra
Și în brațe-ți și pe sinu-ți
Cu prisos le-oiu revărsa.
Ascultă, câmpul răsună
De cântări veselitoare,
Părăuțul lin își poartă
Valurile încântătoare:
Și'n cea mai mică colibă
Este loc încăpător
Pentru o păreche iubită,
Fericită în amor!

Fiecare însă a avut și un sfârșit, căci orice roman trebuie să-și aibe și o deslegare. Unul, cel puțin, dintre eroi trebuie să dispară, ca o urmă a conflictelor psihologice. În cazul nostru cel mai slab a fost poetul. El a căzut jertfă, fără să-și fi trăit viața pe deplin și fără să-și fi dat toată măsura lui de scriitor.

Asupra sfârșitului lui Hrisoverghi păreri variază. Pe când Kogălniceanu relatează un șir de amănunte despre o boală îndelungată a lui, provenită din o răceală la bal, o boală care în timp de un și ceva îl făcu din cel mai frumos tânăr al Moldovei ce fusese, într-o umbră de om, — Sion aduce moartea lui în legătură cu o aventură mai banală, avută tot cu doamna Catinca Beldiman, născută Dimachi. „Soțul înșelat — poveștesc Sion — prevenit de cineva dintre servitori, într-o zi plecă la țară, spunând că se duce pe mai multe zile, iar în seara aceleasi zile se întoarse și după ce se asigură de toate ieșirile, bătu la ușa de culcare. Tânărul Hrisoverghi se îmbracă cât mai repede putu, deschise feresta despre grădină și spunând cocoanei că poate să deschidă ușa, — după aceea se aruncă în spațiu. Cuconu Iordachi intră și după ce nu văzu pe amantul, care știa bine că fusese acolo, după ce-l căută prin toate colțurile și dulapurile, deschise fereastra și atunci văzu jos, sub perețele casei, un om care abia se mișca. Se întoarse către infidela sa consoartă și-i zise: „L-ai mâncat fript pe bietul băiat! Ieși din ochii mei, păcătoasă! Apoi împingând-o, aproape desbrăcată cum era, o scoase afară, o puse în trăsura și o trimise la părinții ei. După aceasta ridicând pe bietul Hrisoverghi, mai mort, pe cearfașuri, îl duse în camera de unde sărise și-l îngrijii cu cea mai creștinească sollicitudine. Dar nu fu posibil să-l scape, căci se dislocase toate oasele din încheeturi și i se frânsese șira spinărei. După vre-o zece zile de cumplite dureri, nefericitul se duse din lumea celor vii“.

Deosebiri între versiunile asupra morții poetului sunt mari și, pentru frumusețea și poezia romanului acestuia ne convine să înclinăm către versiunea dintâi. În orice caz, rămâne stabilit, că sfârșitul acestui fenomenal tânăr, care apune la vârsta de 26 de ani, stă în legătură cu iubirea lui, pusă deasupra oricărei aspirațiuni și a oricărei îndatoriri de viață.

Am stăruit asupra acestor amănunte mai întâi pentru că sunt mulți cari nu le cunosc și fiindcă sunt rare figurile din vremuri, asupra cărora se mai poate proiecta oarecare lumină. Poate ca, îndemnat de cele cuprinse aci, să se găsească vre-un prozator de astăzi și să intrupeze din schița aceasta un roman cultural din cele mai frumoase. Toate elementele trebuitoare sunt date. Acțiune destulă, un cadru admirabil, în mijlocul căruia Hrisoverghi, cu sufletul lui complicat, oferă unul din cele mai atrăgătoare subiecte. Rămâne numai ca acel prozator de astăzi, care va ataca acest subiect, să fie bine pregătit, să cunoască mai întâi atât de interesanta epocă dintre anii 1830 și 1890, — cu romantismul ei dulceag, cu viața dela curte, cu moravurile în familie, cu începuturile literare. Dar pentru un talent de seamă problema n'are să fie grea. Haide, cine poate?

Rugare către băncile noastre. Direcțiunea Snsititului de credit și economii »Albina« din Căbiu, roagă on. noastre institute de bani, la ri s'au făcut subscripții la noua emisiune de t. și să binevoiască a comunica de urgență rările anunțate la ele pentru a se putea sta-rezu litatul definitiv al subscripțiunii și a pute a face repartizarea. A 589

Literatura populară.

Moș Ion Roata

de Ion Creangă.

La 1857 pe când se fierbea Unirea în Iași, boierii moldoveni liberali, ca de-al-de Costache Hurmuzachi, M. Kogălniceanu și alții, au găsit cu cale să cheme la Adunare și câțiva țărani fruntași, câte unul din fiecare județ, spre a lua și el parte la facerea acestui măreț și nobil act național. Cum au ajuns țărani în Iași, boierii au pus mână dela mână de i-au ferchezuit frumos și i-au îmbrăcat la fel, cu cheburi albe și cușme nouă, de se mirau țărani ce berechet i-a găsit. Apoi, se zice că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boieri, să le fie cuvânt, ca să-i facă a înțelege scopul chemării lor la Iași.

— Oameni buni, știți pentru ce sunteți chemați aici între noi, zise boierul cu blândețe.

— Vom ști cucoane, dacă ni-ți spune, răspunse cu sfială un țaran mai bătrân, scărpinându-se în cap.

— Apoi iaca ce, oameni buni: de sute de ani două țări surori, creștine și megieșe, Moldova noastră și Valahia sau Țara Muntească, de care poate-ți fi auzit vorbindu-se, se sfâșie și se mănâncă între dânsele spre cumplita urgie și peire a neamului românesc. Țări și surori și creștine am zis, oameni buni: căci precum ne închinăm noi Moldovenii, așa se închină și frații noștri din Valahia. Statura, vorba, lirana, îmbrăcămintea și toate obiceiurile câte le avem noi, le au întocmai și frații noștri munteni. Țări megieșe am zis, oameni buni; căci numai păraușul Milcov, ce trece pela Focșani, le desparte. „Să-l secăm dar dintr'o sorbire“ și să facem sfânta Unire, adică înfrățirea dorită de strămoșii noștri, pe care ei n'au putut s'o facă în împrejurările grele de pe atunci. Iacă, oameni buni, ce treabă creștinească și frumoasă avem de făcut. Numai Dumnezeu să ne ajute! Înțeles-ați, vă rog, oameni buni, pentru ce v'am chemat? Și dacă aveți ceva de zis, nu vă sfițiți; spuneți verde, moldovenește, ca la niște frați ce vă sântem. Că de-aceea ne-am adunat aici ca să ne luminăm unii pe alții și Dumneșeu să ne lumineze pe toți, cum a ști el mai bine.

Înțelegem, cucoane, așa a fi, răspunseră câțiva țărani mai rușinoși; că dă, dacă nu-ți și dumneavoastră ce-i pe lume, noi țărani de la coarnele plugului, avem să știm ce-i bine și ce-i rău?...

— Ba eu drept să vă spun cucoane, n'am înțeles, ci-că zise cu îndrăzneală, unul dintre țărani, anume Ioan Roată.

Ș'apoi chiar dacă ne-am pricepe și noi la câte ceva, cine se mai uită în gura noastră? Vorba ceea, cucoane: țaranul, când merge, tropăește și când vorbește, hodoragește, să ierte cinstita față dumneavoastră. Eu o socot că treaba asta se putea face și fără de noi; că dă; noi știm a învăța sapa, coasa și secerea, dar dumneavoastră învățați condeiul și când vreți, știți a face din alb negru și din negru alb... Dumnezeu v'a dăruit cu minte, ca să ne povățuiți și pe noi prostimea.

— Ba nu, oameni buni, s'a trecut vremea aceea, pe când numai boierii făceau totul în țara aceasta, ș'o storceau după plac. Astăzi toți, dela Vlădică până la opincă, trebuie să luăm parte la nevoile și la fericirea țării. Muncă și câștig; datorii și drepturi pentru toți deopotrivă.

Le spuse boierul apoi despre originea Românilor, cum și de cine au fost ei aduși pe aceste locuri, despre suferințele lor și cum au ajuns a fi dezbrătați și împrăștiți prin alte țări. Le dă el pilde câte și mai multe: cu zmoțul de nuele, cu taurii învrăjbiți și în sfârșit se sfârșește bietul creștin din răspuneri, a-i face să înțeleagă care sânt roadele binefăcătoare ale Unirii, aducându-le aminte că tot „pentru unirea tuturor“ se roagă și sfânta biserică în toate zilele, mai bine de 1850 de ani. — Ei, oameni buni, cred că acum ați priceput.

— Priceput cucoane, cât se poate de bine, răspunseră mai toți. Dumnezeu să vă ajute la cele bune!

— Ba eu tot nu, cocoane, răspunse moș Ion Roată.

— Dumnezeu să mă ierte, moș Ioane, dar dumneata, cum văd, ești cam greu la cap; ia haidem în grădină, să vă fac a înțelege și mai bine. Moș Ioane, vezi colo în ograda la mine, bolovanul cel mare.

— Il vedem, cucoane.

— Ia fă bine, și adă-l ici lângă mine, zise boierul care ședea acum pe un jilț în mijlocul țărănilor.

— S'avem iertare cucoane, n'om putea; că doar acolo-i greutate, nu șagă.

— Ia cearcă și vezi.

Moș Roată se duce și vrea să ridice bolovanul dar nu poate.

— Ia du-te și dumneata moș Vasile, și dumneata bade Ilie și dumneata bade Pandelachi.

În sfârșit se duc vre-o 3—4 țărani, urnesc bolovanul din loc, îl rădică pe umere și-l aduc lângă boer.

— Ei oameni buni, vedeți? S'a dus Moș Ion și n'a putut face treaba singur; dar când v'ați mai dus câți-va într'ajutor, treaba s'a făcut cu mare ușurință: greutatea n'a mai fost aceeași.

Povestea cântecului:

Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere;
Unde's mulți puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

Așa și cu Unirea, oameni buni; credeți dumneavoastră, că de-a ajuta Dumnezeu ase uni Moldova cu Valahia, avem să fim numai atâția? Frații noștri din Transilvania, Bucovina, Basarabia și cei de peste Dunăre, din Macedonia și de prin alte părți ale lumii, numai să ne vadă că trăim bine, și se vor bucura și ne vor iubi de n'or mai îndrăznii dușmanii în vecii vecilor a se lega de românii. D'apoi frații noștri de sânge, Franțuții, Italianii, Spaniolii și Portughezii ce așteaptă? La orice întâmplare, Doamne ferește, stau gata să-și verse sângele pentru noi...

Unirea face puterea, oameni buni. Ei acum cred că-ți înțeles și reînțeles.

— Ba eu unul, să ierțați dumneavoastră, cucoane, încă tot n'am înțeles, răspunde Moș Roată.

— Cum se face asta Moș Ioan? Mai bine ce v'am tălmăcit, și un copil putea să înțeleagă.

— Mai așa, cucoane răspunseră ceilalți.

— Moș Ioane, zise acum boierul cam turburat de multă oboseală: ia spune dumneata în legea dumatăle, cum ai înțeles, cum n'ai înțeles, de când se face vorbă; să auzim și noi.

— Da cucoane, să nu vă fie de supă rare; dar dela vorbă și până la faptă este mare deosebire... Dumneavoastră ca fiecare boier, numai ne-ați poruncit să aducem bolnavul, dar n'ați pus umărul împreună cu noi la adus, cum ne spuneți dinainte că de-acum toți au să iee parte la sarcini, dela Vlădică până la opincă. Bine-ar fi, dac'ar fi așa, cucoane; căci la războiu înapoi și la pomana navală, par'că nu prea vine la socoteală...

Iar dela bolnavul d-voastră am înțeles așa: că până acum, noi țărani am dus fiecare câte-o piatră mai mare sau mai mică pe umere; însă acum sântem chemați a pune împreună tot noi opinca, o stâncă pe umerele noastre... Să dea Domnul cucoane, să înțeleagă, că mie (unui) nu mi-a părea rău...

La aceste vorbe, țărani ceilalți au început a strânge din umere, a se uita lung unul la altul și a zice:

— Ia poate că și Roată al nostru s'a aibă dreptate...

Iar boierul, luându-i înainte cu glumele a înghițit gălușca și a tăcut molcum.

Iași, 4 Mai 1880.

x Sanatoriul Dr. Mann, Arad, str. K. zinczy nr. 10 Camere cu frontal spre par Sala de operațiune aranjată modern. Cui diétetică. Laboratoriul de Röntgen. Therap modernă. Alegerea medicului după plac. Ma 562—5

INFORMAȚIUNI.

— **Miniștrii aliaților din București au remis Sâmbătă guvernului român nota aliaților, cu privire la tratatul de pace. Guvernul va răspunde probabil până luni.**

— **Vineri s'a început în București la Ministerul lucrărilor publice conținutul conducerilor dela căile ferate din regat și teritoriile alipite pentru uniformizarea rețelei de căi ferate din România.**

Ardealul e reprezentat prin d. Bohățel și inginerul Negruțiu director regional la Lugoj.

— „Monitorul oficial” publică decretul-lege prin care dispozițiile pentru înfrânarea luxului și a speculei se întind și asupra Ardealului și Bucovinei.

— **D. Eugen A. Târziu, fost notar la sedria orfanală județeană din Arad, a fost numit notar județean la subprefectura județului Bihor.**

— **Un decret-lege publicat în „Monitorul Oficial” prevede că schimbul de mărfuri ca compensațiune cu alte țări, precum și permisiunea de a introduce vite străine se va efectua prin Ministerul Industriei și Comerțului.**

Pentru autorizarea schimbului în cantități mici între comunele de frontieră — cu Iugoslavia, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia, Ucraina — se vor forma comisii locale compuse din șefii vămei, un delegat al comerei de comerț locale și un delegat al Consiliului Dirigent.

— **„Bănatul” care fuzionase cu „Bănatul românesc” anunță că fuzionarea neputând ține din cauza deosebirei de opinii, fiecare își va continua calea singur.**

D. Imbroane, directorul „Bănătului”, publică un articol explicativ în fruntea ziarului.

— **D. A. Bulzan, comisarul poștei centrale, în urma ordinului primit dela direcțiunea poștelor din Oradea-mare, a concedat, pe ziua de 1 și 15 Noemvrie 44 de funcționare dela telefon și telegraf, reducând numărul personalului la efectivul din anul 1914.**

Este bine să se știe că la posta din Arad, sub regimul maghiar în timpul războiului erau atâția funcționari încât făceau serviciul cu schimbul, urmând să facă fiecare serviciu tot a opta zi.

— **Inscrierile la școala civilă română de băeți din Arad (strada Weitzer) se fac până la 27 Octomvrie între orele 8—12 a. m.**

Taxa de înscriere, didactru, etc. 60 lei.

— **Sustinătorii școlilor săsești din Brașov, biserica evanghelică luterană, au fixat salariile corpului didactic din mijloacele proprii.**

Salariile se plătesc cu începere dela 1 Iulie 1919.

Un profesor primește anual 26000 cor., 5 cvincvenale 500 coroane, adăus de familie 6000 cor., și pentru fie care copil 2500 cor.

Pentru profesorii dela școlile civile salarii de 14000 coroane, 5 cvincvenale de câte 400 cor., adăuse de familie 5000 cor. și pentru fiecare copil 2500 cor.

Pentru profesorii dela școlile elementare, salarii 13000 cor., 5 cvincvenale de câte 300 coroane.

La azilul de copii salarii 11000 cor. 5 cvincvenale de câte 3000 cor.

Pentru directori un plus de 25000 și locuință. Pentru directorul dela școlile elementare renumerațiunii de director 12000 cor. și locuință.

— **Abonații din fosta Ungarie cari trimit scrisori la administrație sunt rugați ca pe lângă numirea românească a localității să ne comunice — în paranteză — și pe cea ungurească.**

O constatare și un apel.

La fostul liceu unguresc din Arad — actualmente liceul românesc „Moise Nicoară”, există o „Bibliotecă a Tinerimii” pusă la dispoziția elevilor, în care, toate cărțile sunt numai în limba maghiară astfel ca elevii să nu cunoască și să nu se desăvârșească decât prin prisma și limba maghiară.

Inlocuirea acestei biblioteci, dedicată tinerelor vârstare, prin cărți românești, franțuzești, italienești și chiar nemțești este de o importanță prea mare pentru cauza românismului însuși ca să nu fie adusă la cunoștința tinerilor.

De aceea, în numele elevilor liceului „Moise Nicoară” vă rog pe toți, din vechiul regat ca și din țările surori să nu ne uitați și, din prișosul Dvoastră să dați, să dați din toată inima, cărți pentru tineretul școlar român din județul Arad.

Pretențiile lor nu sunt mari: Un volum din bibliotecile de popularizare, mai ales din cele românești va fi un făsemnat dar pentru ei și recunoștința lor o veți vedea-o în ardoarea cu care vor fi citite.

Și dacă, mai înțelegi dorul cu care vor să cunoască cât mai de grabă, țară, hotarele frumoasei noastre țări, trimite-ți și harta „România Mare” ca să înlocuim pe păreții claselor, hărțile ungurești, care ne întunecă vederea.

Nădăduind că apelul lor va avea răsunet în inimile tuturor bunilor români rog a se înainta donațiunile pe numele liceului și la d. D. Georgescu profesor, Str. Toamnei 43 București.

I. Dumitru, profesor Arad.

Reforma agrară.

Majestatea Sa Regele Ferdinand I al României a ridicat la putere de Decret-lege proiectul pentru Reforma agrară întocmit de Consiliul Dirigent și stabilit de Marele Sfat Național.

În baza acestui decret-lege publicat în „Monitorul Oficial” din București și în „Gazeta Oficială” din Sibiu cu Nr. 3911 din Sept. 1919 Consiliul Dirigent, ordonă ca:

1. În toate comunele interesate prin Reforma agrară să se facă pregătiri, ca la sosirea în comună a judecătorului de ocol sau substitutului său, sătenii să poată designa 2 membrii în Comisia locală pentru Reforma agrară.

2. Proprietarii cu moși expropriabile să se arunce la judecătoria de ocol sau să-și designeze împuternicit.

3. Prezidenții tribunalelor să designeze judecătorul de ocol sau unde nu ar fi judecător de ocol disponibil un alt delegat, chemat să presideze Comisiile locale, în conformitate cu art. 15 din Decretul-lege.

4. În înțelesul art. 17 a Decretului-lege, prezidenții tribunalelor să numească din șirul judecătorilor de tribunal un președinte al Comisiei județene pentru Reforma agrară.

5. Prefecții județelor să designeze 2 delegați în Comisia județeană pentru Reforma agrară, conform art. 17 din Decretul-lege.

6. Curtea de apel din Cluj să constituie un senat special pentru Reforma agrară, cu atribuțiile fixate în Decretul-lege pentru Reforma agrară.

Resortul Agriculturii va numi până la 30 Septemvrie delegații săi în Comisiile locale și județene precum și inginerii, experții, și funcționarii necesari în Comisiile județene.

Până la funcționarea Băncii Agrare se autorizează Resortul Agriculturii să designeze și delegații Băncii în Comisiile județene.

Consiliul Dirigent va îngriji să numească la timp membrii permanenți și suplenți în Consiliul superior pentru Reforma agrară, în conformitate cu art. 13 al Decretului-lege.

Textul oficial al Decretului-lege precum și instrucțiunile, afișurile și toate imprimaturile în legătură cu Reforma Agrară se trairă după trebuința primărilor comunale, preturilor, judecătorilor de ocol, tribunalelor, consilieratelor agricole, prefecțiilor și apăsărilor județene, Curții de apel din Cluj și Consiliului superior pentru Reforma Agrară.

Consiliul Dirigent. Resortul agriculturii.

Nr. 7123/a.

Ordonanță

privitoare la arendările obligatoare ale moșiilor Statului, corporațiilor și particularilor, în toamna anului 1919.

Decretul-lege pentru reforma agrară, fiind sancționat și publicat în Monitorul Oficial Nr. 117, din 10 Septemvrie 1919, trebuind să intre în vigoare chiar dela data promulgării, până la aplicare însă, pentru a nu întârzia nici un moment luarea de măsuri spre asigurarea semănăturilor de toamnă, găsim necesar a completa ordonanța Nr. 82/a. Ea urmare ordonăm:

Art. 1. Până la înfăptuirea reformei agrare se vor da în parte sau în arendă, în interes de utilitate publică:

a) Partile din moșiile statului, pe care nu se fac cultură model, prășilă de vite de soiu, sau pe care nu se află instalațiuni industriale și cari nici nu sunt rezervate pentru scopul acesta.

b) Moșiile particularilor — fie persoane naturale, fie de drept — a căror cultură, în urma lipsei de inventar, nu este garantată de proprietar, arendator sau deținător sub orice formă.

Art. 2. Dintre pământurile indicate în art. 1 nu vor forma obiect de arendă pădurile și terenurile silvice. Spargerea pășunilor este interzisă și se va pedepsi.

Art. 3. Primăriile comunelor, pe al căror hotar se află moși de felul celor indicate în art. 1, sunt datoare a-l anunța Preturii de plasă, ca împreună cu consilierul agricol sau împuternicitul său va lua de urgență măsurile ce se impun, pentruca însemnăturile de toamnă să se facă la timp.

Art. 4. Arendașii vor putea fi numai agricultorii cu președere acei cari muncesc la țară pământul. Preferații vor fi acei cari se constituie, până la alte dispozițiuni, în tovărășii, fie chiar de ocazie. Sunt interzise și nule arenzile intermediare.

Art. 5. Nu se admit să facă parte din tovarășii acei cari n'au răspuns mobilizării ordonate de C. D. și acei jefuitori cunoscuți cari dețin și azi valorile jefuite.

(Va urma.)

TELEGRAME.

Un incident grav.

Paris 18. *În regiunea Carapatonnia s'au produs incidente provocate de agitatori străini. Castelul unde avea să și ia reședința generalul francez a fost incendiat. S'a decretat starea de asediu...*

Genzurat: L. Luca.

AVIZ.

Corpul VII Armata are nevoie de:

180 vagoane pae de grâu sau seacă pentru așternutul oamenilor,

2100 vagoane pae de grâu sau seacă pentru așternutul cailor.

2700 vagoane fân (să preferă presat) sau trifoi.

Condițiunile de furnituri se pot citi în „Gazeta Oficială” Nr. 54. De 577—3

CETIȚI ȘI RĂSPĂNDIȚI ZIARUL „ROMÂNUL”.

AVIZ.

Cantinele din cetatea Arad, cari se numesc „La baie” și „Grenadir” se dau în arândă pe un an, începând cu 1 Ianuarie 1919. Cei interesați vor avea să-și înainteze în scris Comandamentului cazarmei (cetate) până în 1 Noembrie a. c.

Condițiunile mai apropiate se pot vedea în orele oficioase la biroul de geniu — „Timișoara”, filiala Arad-cetate, edificiul „garda principală”.

Comandamentul cazarmei
(cetate)

Bi 590-10

Lt. Colonel Vlad.

PUBLIKAȚIUNE.

Societatea aradană de ocrotire a mameilor și copiilor „Stefania” aranjază cu începere dela 1 Noembrie 1919 un curs de trei luni pentru surori de ocrotire a mamelor și a copișilor în fașe.

Se primesc la curs femei cu trecut neexceptionabil, în etate de 20-40 ani, cari au terminat școala civilă cu 4 clase sau au o inteligență corespunzătoare acestora.

Rugările de primire sau anunțările se pot înainta respective se pot face în biroul direcțiunei Bulevardul Maria nr. 2 (casa comitatului, parterre) în zilele dela 20 până la 31 Octombrie, orele 11-12.

Rugările au să fie însoțite respective trebue arătate:

- 1) Extras de naștere
- 2) Atestat școlar.
- 3) Atestat de moralitate.

Cursurile sunt gratuite și despre aplicarea celor ce trec cu succes examenul, conform împrejurărilor, se îngrijește societatea.

Arad, la 16 Oct. 1919.

Dr. Ernestiu Leitner
președinte-cond.

Ludovic Keller
director-cond.

Pi 593-1.

AVIZ.

Am onoare a aduce la cunoștință clienților mei că fiind denumit primprocurar în Târgul Murăș, mi-am predat cancelaria advocațională din Arad, Domnului Dr. Iustin Miron, avocat în Arad, Strada Petofi Nr. 10.

Intrucât voiți a vă interesa de afacerile încredințate și acum predate, conduse de mine până azi, urmașul meu avocatul Dr. Iustin Miron vă va da lămuriri detaliate.

Mulțumindu-vă de încrederea de până aci, semnez.

Arad, 11 Octombrie 1919.

Dr. Cornel Albu,
fost avocat în Arad, primprocuror în Târgul-Murăș.

A 565-1

„HERMES”**intreprindere de comisiuni.****AVIZ.**

Avizez, că din 15 l. c. despărțindu-mă de fostul meu soț Dl Gheorghe Papp pe cale amicală, conduc eu singur firma „Hermes” intreprindere comercială Arad, Strada Luther No 1, astfel că altă persoană străină nu este competentă pt. obligo și afacerile mele, legate în numele firmei.

Cu stimă:
Demetriu Crișan.

He 580-3

Se caută DOI ÎNVĂȚĂCEI
la firma Frații Călămariu, comercianți în angró și detal în Cermei. Fa 561-2

CAUT

o dactilografă pentru
după amiază.

Dr. Sever Miclea
avocat.

Mi 585

CASĂ PARTER DE VÂNZARE

în ARAD, Strada Francisc Deak 20/a.
Reflectanții să se adreseze proprietarului în
Str. Kiss Ernő Nr. 9. partere. Mo 526-

FRĂȚII BURZA

COMERSANT DE FER

Magazin de mașini agricole și articole de specialitate

ARAD, Piața Borosbényi nr. 1. :: Telefon 604.

Mare depozit de rișnițe de porumb și ovăs, de mână cu mâna sau putere motorică, mașini (Triers) de ales negreata, vânturătoare, pluguri de săpat și arat, grepe, locomobile de benzină, 12 puteri de cai, mașini de treerat (îmblătit) cu îmblătitoare aparte, o garnitură de plug de arat cu două locomotive de aburi și cumpănă de tăietoare, oleiu de mașini și de cilindri. — Metal alb (compozițios).

Bu 235-25

Vase smălțuite

(emailate) cu prețuri
maximale se capătă la

Adolf Nagy, în str. Arhiducelui Iosif Numășul 8. Na 588

SALON DE PARIS

Cel mai modern friser special de dame
salon de manicură și văpsitor de păr,

ARTHUR GALLIK

Arad, colțul străzii Forray și a pieții Libertății (palatul contelui Hunyady). Ondulații à la Marcel, manicura Schampoing, transformări de execuția cea mai modernă, pandont, și totfelul de lucrări de păr se execută cu prețurile cele mai solide.

În depozit totfelul de parfurmuri și articli de toaletă. MANICURĂ PENTRU DOMNI! (A 557)

Până mai am în deposit!

asortiment mare de Vase smălțuite de
:: tinichea la cu prețul maximal ::

Iosif Kohn

tinichigiu,

A R A D, STRADA BATHYÁNYI 32.

IN ATENȚIUNEA COMERCIANȚILOR DE
VINURI ȘI PROPRIETARILOR DE VII.

Magazin permanent de butoaie
pentru vin, de toate măsurile.

IOSIF UNGĂR, COMERCIANT DE
BUTOAIE. :: Str. VARJASSY L. No 39.
U 554-20

Casă de vânzare

în Tornea cu un loc de 725□. Reflectanții să se adreseze Arad, str. Urban Ivan Nr. 13. Io 581

CUMPAR

ÎN ORICE CANTITATE SĂRMĂ
DE FIER PENTRU LEGATUL
PAIELOR. (Le 579)

IULIU LENGYEL
MĂESTRU-LĂCĂTUȘ. :: PIAȚA BOROS-BENI No 22.

AU SOSIT

olanele brevetate Bohn ce acopere dublu și au renume mondial. Se poate căpăta la Văd. IOSIF MITNER, lângă palatul de vamă dela drumul Curticiului, în față cu fabrica de vagoane. Mi 571-3

PENTRU TĂBĂCĂRII.

EXTRACT de QUEBRACHO
EXTRACT de CASTANE solid
EXTRACT de CASTANE lichid

de vânzare la Firma

JACQUES KLEINER,

GALAȚI, Str. Mare 75.

Ke. 471-6.

ANEMIE, PALOARE, DIPEPSIE

Înceată în câteva săptămâni, dacă folosești vinurile medicale ale lui „ROZSNYAY” recomandate și de medici.

VIN FERAT CHINA 1 sticlă	— — — —	20 cor.
VIN PEPSIN 1 sticlă	— — — —	25 ”
VIN CONDURONGO 1 sticlă	— — — —	25 ”
VIN CHINA	— — — —	20 ”

Preparatele de sus se prepară conducătorul farmaciei ROZSNYAY.

IULIU ASMANY, farmacist

A R A D, colțul pieții Libertății
și colțul străzii Eötvös. Ro 204-40

FIUL LUI ANTONIU NOVOTNY

turnător de clopote și fabrică
de scaune de fer pentru
clopote.

TIMIȘOARA-FABRIK.

Calculări de preț gratuit. (No 533-52)